

HÖLJÄKÄN NUORISOSEURA

1901-2001

Lukijalle

Höljäkän Nuorisoseura on yksi maakuntamme vanhimmista ja vilkkaimmin toimivista nuorisoseuroista. Kuten yhdistyksissä yleensä, senkin toiminta on ollut aaltoliikettä; välillä erittäin vilkasta, välillä taas uinuvaa ja lähes sammunutta. Hiljaisten kausien jälkeen on aina noussut uusi ja innokas sukupolvi, joka on halunnut viedä nuorisoseura-aatetta eteenpäin, vaalinut vanhoja perinteitä ja samalla ollut omalla toiminnallaan aktivoimassa kylämme elämää.

Monen Höljäkässä syntyneen on ollut aikanaan pakko lähteä työn ja leivän perässä maailmalle, mutta juuret ovat vielä tiukasti kiinni kotikylän karussa vaaramaisemassa. Useille nuorille ja lapsille Höljäkkä on vanhempien kotikylä, joka on tullut tutuksi mummolareissuista ja sukulaisten luona vietetyistä kesäisistä lomapäivistä.

Tämä historiikki tahtoo kertoa nykyisille höljäkkäläisille, muistoissaan lapsuutensa ja nuoruutensa maisemiin palaaville, kesäasukkaille ja muille kylästä kiinnostuneille Höljäkän Nuorisoseuran menneisyydestä ja nykypäivästä.

Parhaimmat kiitoksemme Päivi Eske1inen-Hiltuselle, joka on koonnut tämän historiikin, ja kaikille sen laatimiseen osallistuneille, erityisesti Martta ja Aimo Nevalaiselle sekä Saima Tammensuolle.

Höljäkässä, 15.7.2001
Jaakko Korhonen,
puheenjohtaja

Seuran perustaminen ja toimintamuodot

Höljäkän Nuorisoseura perustettiin 10.2.1901 Kakkilan talossa pidetyssä kokouksessa. Seuran perustajana pidetään Otto V. Nevalaista. Jo ennen tätä kokousta seura oli toiminut vuoden verran osana Nurmeksen yhteistä nuorisoseuraa, mutta päätti erota siitä ja aloittaa toimintansa Pohjois-Karjalan Nuorisoseuran osastona. Kokouksessa päätettiin ostaa seuran varoilla pöytäkirja, tilikirja ja nimikirja.

Kylämme nuorisoseuran juuret yltävät vuosisatojen vaihteessa vallinneeseen kansallisen nousukauden aikaan, jolloin perustettiin paljon edistysseuroja ja osuuskuntia, järjestettiin luentokursseja sekä iltakouluja. Tämä oli paras tapa vastustaa venäläisen sortovallan uhkaa. Aatteellinen pohja oli vankka. Höljäkän Nuorisoseuran säännöissä vuodelta 1919 todetaan näin: ”Höljäkänkylän Nuorisoseuran tarkoitus on herättää ja pitää vireillä kansassa ja erittäin sen nuorisossa kristillisyyden pohjalla toimivaa isänmaallista henkeä, varsinkin harrastaa siveellisyyttä ja käytännöllistä kansalaissivistystä.” Alkuvuosina toiminta oli erittäin vilkasta. Koska seuralla ei ollut omaa taloa, Nuorisoseuran jäsenet järjestivät tilaisuuksia kylän eri taloissa kuten Putsossa, Koppalassa, Konnanlammella, Mahalassa, Jurtissa, Kiiskisen talossa, kansakoululla ja Kakkilassa.

Iltamia oli kahta tyyppiä: perheiltamia nuorisoseuran jäsenille ja kaikille avoimia yleisiä iltamia. Perheiltamien yhteydessä pidettiin ohjelman lisäksi seuran kokoukset. Tilaisuudet aloitettiin yleensä virrellä tai isänmaallisella laululla, jonka jälkeen ohjelmassa seurasi puhe, esitelmä, runonlausuntaa, kertomus, satu, murrejuttu sekä yksiäänisiä isänmaallisia tai kansanlauluja. Perheiltamia järjestettiin vähintään kerran kuussa, yleisiä iltamia ainakin joka toinen kuukausi, paitsi palvelusväen vapaaviikkojen aikana jopa useammat viikossa, jotta nuoriso pysyisi poissa pahanteosta, mm. nurkkatansseista.

Nuorisoseuralaiset yrittivät parhaansa mukaan vaikuttaa nuorten seurustelutapoihin: vanhat yöseurustelut olisi hylättävä ja alettava seurustella päiväsaikaan julkisesti, jottei tulisi niin paljon ”makuukosintoja”, ts. pakkoaviolittoja. ”Mutta helppoa se ei ole”, seuran papereissa todetaan.

Kyläkirjasto ym. sivistystoiminta

Maaliskuun 1. päivänä 1901 kansakoululla pidetyssä kokouksessa P. Mantereen esitelmöityä kirjaston hyödyistä käytiin asiasta vilkas keskustelu ja päätettiin perustaa kyläkirjasto. Sitä perustamaan valittiin johtokunta, johon kuuluivat J. Nevalainen, Abram Nevalainen, H. Eskelinen, M. Herranen, P. Mantere ja E. Kiiskinen. Johtokunnalle myönnettiin oikeus ”määrätä kirjoista ja ostoista sekä rahojen kannoista”. Kirjastoon hankittiin kirjoja nuorisoseuran varoilla ja varojen kartuttamiseksi järjestettiin yleiset iltamat. Kirjastonhoitajiksi hyväksyttiin opettaja Grönberg ja rouva Kiiskinen. Kunta lahjoitti seuralle 12 kirjaa. Suurempia kirjoja lainattiin 6 viikon ajaksi, pienempiä neljäksi viikoksi. Maksua perittiin 5 penniä kahdelta viikolta ja sakkoa yli kuudelta viikolta 10 penniä/viikko. 1921 kirjastossa oli 211 nidettä ja jäsenten keskuudessa toimi lukupiiri, joka oli alkanut vuonna 1914.

Höljäkän Nuorisoseura julkaisi omaa lehteä, Silmua. Se oli käsin kirjoitettu vihkonen, johon jäsenet kirjoittivat seuran tapahtumista ja muista ajankohtaisista aiheista, runoja, luonnonkuvauksia ym. Lehteä julkaistiin 1-3 numeroa vuodessa useiden vuosien ajan. Ensimmäinen numero ilmestyi 1915 ja lehti jatkoi ilmestymistään ainakin vielä 1936.

Musiikkiharrastusta piti yllä sekakuoro, jonka toiminta alkoi virallisesti 1912. Sitä ennenkin oli harjoitettu kuorolaulua. Kuoroa johtivat mv. M. Kiiskinen ja opettaja J.R. Timonen.

Urheilua harrastettiin ajoittain. Hiihtokilpailuja järjestettiin varsinkin alkuvuosina. Usein kesäjuhlien yhteydessä järjestettiin yleisurheilukilpailuja, joihin tuli osanottajia muistakin seuroista. Ennen urheilukentän valmistumista vuonna 1937 pidettiin juoksukilpailuja.

Kotiopintoja järjestettiin vuosina 1915-17. Opiskelijoita oli runsaasti, esim. 1916 25, joista tutkinnon suoritti 14.

Ensimmäisen talon rakentaminen

Vuosi 1916 on Höljäkän Nuorisoseuran historian merkkivuosi. Silloin valmistui seuran oma talo, jota oli kauan kaivattu. Toimintaa oli haitannut merkittävästi omien tilojen puute. Jo toimintakertomuksessa vuodelta 1912 todettiin: "Seura on toiminut ahtaissa tiloissa ja ahdasmielisen katsantokannan arvosteltavana, joten suuria se ei ole saanut aikaan." Jäseniä oli kuitenkin 48. Talon valmistumisen mahdollistivat suuret puutavara- ja rakennustarvikelahjoitukset. Purolan isäntä Matti Eskelinen myi edullisesti, miltei lahjoitti tontin ja Suomalan isäntä Heikki Eskelinen antoi suuren Lounatvaaran tuvan. Taloa tehtiin osittain myös talkoilla. Rakentamiseen ryhtymisessä tarvittiin uskallusta seuran johtokunnalta, sillä ennen rakentamista seuralla oli rahaa vain 60 mk (vuoden 2000 rahassa 1091 markkaa). Vuoden 1920 tilinpäätöksessä ei velkaa enää näkynyt lainkaan ja omaisuus oli arvioitu 20303 (noin 237 000 mk) markaksi!

Varoja rakentamiseen hankittiin myös järjestämällä yleisiä iltamia, mikäli niiden pitämiseen saatiin tilat. Pääsylippuja myytiin erikseen istuma- ja seisomapaikoille. Eturivien istumapaikat maksoivat yhden markan, takarivien 75 penniä ja seisomapaikat 50 penniä. Lapset pääsivät puoleen hintaan. Buffetista sai ostaa teetä leivän kanssa kymmenellä pennillä, ilman leipää viidellä pennillä, mutta limonaati maksoi 25 penniä pullolta.

Vuosina 1906-1911 seura nukkui kokonaan.

[Kuva: Kuvassa ensimmäinen Höljäkän Nuorisoseuran oma koti]

Toimintaa 1920-luvulla

Vuosina 1901-21 Höljäkän Nuorisoseuran jäsenmäärä vaihteli 27:n (1914) ja 82:n (1919) välillä.

1920-luvulla harrastusmuotoihin kuuluivat iltamien ja kuorotoiminnan lisäksi lukurengas, kotiopinnot ja kirjallisuuskerho. Opintokerhotoiminta oli vilkasta. Kokouksissa pidettiin puheita, joita arvosteltiin tuoreeltaan hyvinkin kriittisesti, samoin esitelmöitiin eri aiheista ja lausuttiin runoja. 2.1.1921 Mahalassa pidetyssä kokoontumisessa avajaispuheen piti Eemil

Keskinen. Kokouksen toisessa pykälässä kerrotaan näin: "Se puhe heti arvosteltiin ja tultiin siihen johtopäätökseen, että se oli huonosti kokoonpantu, ja esitetty sisästä lukemalla, ja joten puheessa olisi ollut vielä korjaamisen syytä." Toisaalta tytöt ja pojat kulkivat opintokerhoissa myös tavataksaan toisiaan: eräänkin kerran pojat olivat vihoissaan, kun tytöistä suurin osa ei ollut tullutkaan. Kirjallisuuskerhossa luettiin mm. J. Nikkisen kirjaa "Leppirannan Lauri" ja sen johdosta keskusteltiin. 23.1.1921 keskustelussa "Tultiin siihen päätökseen, että vanhempain ja lasten välillä olisi enemmän yhteisymmärrystä". Kirjallisuuskerho jatkoi toimintaansa ainakin vuoteen 1934 saakka.

Jäsenmäärä vakiintui 1920-luvulla noin 50 henkilöön. Näytelmiä esitettiin vuodessa kahdesta jopa kuuteen eri näytelmään. Käsityökerho toimi ainakin kahtena vuonna. Aikaansaannokset myytiin seuran toiminnan hyväksi. Hiihtokilpailuja pidettiin useana vuonna kaksi tai kolme kertaa talvessa. Retkiä järjestettiin usein: esim. Ollikaisessa ja Porosaarella käytiin talvella hiihtäen ja kesällä veneellä. Sielläkin esitettiin ohjelmaa; kertomuksia, runoja ja leikkejä. Äitienpäivä-, kuusi- ja kesäjuhlia järjestettiin. Itsenäisyyspäivänä pidettiin myös juhlat, samoin sankarivainajien muistojuhla vuonna 1927.

Nykyisen talon rakentaminen

Kauan ei saatu uudesta talosta iloita. Höljäkän Nuorisoseuran 20-vuotisjuhlia vietettiin 6.2.1921. Aikaisin seuraavana aamuna huomattiin talon olevan tulessa. Rakennus paloi kokonaan.

Harrastustoiminta jatkui opintoryhmien kiertäessä talosta taloon. Tavoitteena oli uuden talon rakentaminen. 28.10.1921 pidetyssä kokouksessa asia päätettiin. Samoihin aikoihin myrsky kaatoi paljon puuta eikä puutavaran menekki ollut hyvä. Niinpä nuorisoseuralaiset rupesivat pyytämään yksityisiltä talonsa rakennushirsiä. Enso-Gutzeitin omistamalta Mattilan maalta seura osti 100 kappaletta hirsistä ja sai samalta firmalta lahjoituksena 200 kpl. Lisäksi Kaukas ja Tornado Oy lahjoittivat rakennushirsiä.

24.10.1926 pidetyssä vuosikokouksessa valittiin uusi rakennustoimikunta, joka ei pystynyt toimimaan vallinneen korkean hintatason vuoksi. Vuonna 1928 vuosikokouksen jälkeen valittu toimikunta käynnisti rakennustyön vähitellen. Työ oli monivaiheinen. Rakennuspiirustuksia pyydettiin Nurmeksessa työskennelleeltä rakennusmestari Kaiskolta. Ennen piirustustyön aloittamista tutustuttiin Nurmijärven maamiesseurantalon pohjapiirustuksiin. Tavoitteena oli mitoittaa juhlasalin istumapaikkojen määrä 130 hengelle, sekä rakentaa riittävästi muita tarvittavia tiloja, kuten näyttämö ja ravintola sekä putka juopuneiden säilyttämistä varten. Kustannuslaskelmia tehtiin useissa rakennustoimikunnan kokouksissa ja pyrittiin hankkimaan tarvikkeita edullisesti laadusta tinkimättä. Rakentaminen kesti pitkään; olihan työ suuri ja seuran rahatilanne niukka. Talkoita pidettiin paljon. Lainaa anottiin osuuskassasta 20 000 mk.

Kattomateriaalista keskusteltiin, mutta päädyttiin peltikattoon, koska Juho Mahaselta saatiin merkittävä peltilahjoitus. Myös Viktor Mauranen lahjoitti kattopeltiä ja lisäksi kierrettiin kerjäämässä lisää peltiä kylältä. Niinpä katon hinnaksi tuli sama minkä pärekattokin olisi maksanut. Hirsitöitä teki hyvänä rakennusmiehenä tunnettu Aleksander Sjöman (muutti nimensä myöhemmin Sirolaksi). Matti ja Olli Korhonen veistivät hirsistä. Lisäksi rakennustöitä teki Antti Meriläinen. Uunit ostettiin käytettyinä Valtimon kirkosta.

Toimintakertomuksessa lukuvuodelta 1934-35 todetaan kohdassa lahjoitukset Juho Mahasen lahjoittaneen uuden avaran eteizrakennuksen ja Mahasen myös maalauttaneen ns:n talon ulkoa omalla kustannuksellaan. Nuorisoseurojen talotarkastuksessa tuli huomauttamista puuttuvista vessoista, joissa tuli olla selkeät kyltit ovien yläpuolella.

Toimintakertomuksessa työvuodelta 1935-36 kerrotaan näin: "Seuran taloudellinen asema on kuluneen vuoden aikana tuntuvasti vaurastunut. Sitä osoittaa osaltaan sekin, että on kyetty juoksevilla varoilla rakennuttamaan seuran talolle välttämätön ulkorakennus, jonka rakensivat katto päälle Matti Honkanen ja Juho Mahanen ja sisustuksen suoritti omilla varoillaan Juho Mahanen. Samoin kuluneen vuoden aikana maalautettiin talon näyttämölle maisemakulissit taiteilija Esko Piiraisella." Velkaa rakentamisesta oli kuitenkin jäljellä huomattavasti. Vielä vuoden. 1942 tilien mukaan seura maksoi rakennuslainaansa. Lainaa lyhennettiin talosta saaduilla vuokratuloilla. Keittiö ja ravintola olivat asuinkäytössä ja salista perittiin vuokraa iltamavierailijoilta ja muilta talon käyttäjiltä.

Uuden talon vihkiäiset pidettiin 6.3.1932. Ohjelmassa oli juhlapuheen lisäksi mies- ja sekakuorolaulua sekä kuvaelma, jossa esiintyivät mm. Saima Martikainen ja Martti Tammensuo. Molemmat talot ovat koko kylän ponnekkaan yhteistyön tulosta.

Urheilutoiminta

Helmikuun alussa vuonna 1937 käytiin keskustelua kylän urheilukentän kuntoon laittamisesta. Juoksukilpailuja oli ennen urheilukenttää pidetty juoksemalla lenkkiä vanhaa tietä Pysäkkikankaalla. Tie kulki metsässä nykyisten asumusten takana ja sitä kierrettiin nykyiselle maantielle. Kenttää varten oli hankittu työpiirustus ja kustannusarvio. Hankkeen takana oli kansakoulun johtokunta: olisihan urheilukenttä oiva paikka koululaisten käyttöön. Uusi urakka kuitenkin arvelutti, koska talon rakentamisesta oli vielä huomattavasti velkaa jäljellä. Valtionavun saamiseksi nuorisoseura olisi joutunut menemään takuuseen kentän kunnostamisesta. Talkoita toki oli urheilukentän tiimoilta pidetty aikaisemminkin, pöytäkirjoissa ei kerrota niistä tarkemmin. Erityisesti opettaja Reino Rajanto oli urheilukenttäasian kannalla. Yleinen kokous päätti 2.3.1937 "käydä kuntoon saattamaan urheilukenttää jos valtionapu tarkoitukseen myönnetään, sekä että Nuorisoseura menee takaukseen kentän rakentamisesta ja sen kunnossapidosta."

Kenttäalueen raivaamista Aimo Nevalainen muistelee näin: "Kentällä pidettiin ensiksi raivaustalkoot. Alue kasvoi pitkiä petäjiä ja kun konevoimaa ei ollut, piti käyttää kekseliäisyyttä. Pikkupojille annettiin isot narukiepit olalle ja käskettiin kiipeämään lähelle puitten latvoja. Pojat solmivat köydet lujasti puun ympärille ja tulivat alas. Sitten vedettiin puu mies- ja hevospelissä nurin. Kannon piti lähteä mukana, koska muulla tavoin niitten irrottaminen maasta olisi ollut hirmuinen urakka. Kentän rakentamisessa nuorisoseura oli päävastuullisena ja Nurmeksen maalaiskunta viimeisteli alueen."

Toukokuun 14. 1938 päätettiin pyytää Nurmeksen Kauppayhtiöltä avustusta urheilukentän kuntoon laittamista varten. Seurassa toimi urheilutoimikunta, joka vastasi paitsi kilpailujen jäljestämisestä myös sittemmin urheilukentän ylläpidosta.

Kilpailuja järjestettiin niin yleisurheilussa kuin hiihdossakin paitsi oman seuran kesken myös oman ja naapurikylien nuorisoseurojen ja muiden yhdistysten, varsinkin työväenyhdistysten

kanssa. Höljäkän Nuorisoseura ja Työväenyhdistys jäljestivät yhteiset iltamat urheilukentän kunnostamiseksi.

[Kuva: Kuvassa höljäkkäläisten voittoisa viestijoukkue. Kilpailu pidettiin Mikonniemellä, mutta kuva on otettu Pysäkkilammen rannalla. Ylhäällä vas. Martti Tammensuo, Armas Meriläinen, Onni Meriläinen, alhaalla vas. Aimo Nevalainen, Pauli Nevalainen ja Reino Kärki. (1940-luvun alussa)]

Toimintaa 1930- ja 40- luvuilla

Kuten edellä on kerrottu, 30-luku oli Höljäkän Nuorisoseuralle rakentamisen aikaa. Jo 20-luvun toimintakertomuksissa valiteltiin rahankeruun vieneen aikaa ja painoarvoa muulta toiminnalta, varsinkin opinnoilta. Rakentamiseen kului paljon aikaa ja voimia, mutta toisaalta se vireytti kylän elämää ja antoi uutta potkua nuorisoseuratyöhön.

Kuorotoiminta oli erittäin aktiivista 1930-luvun puolivälissä. Opettaja Reino Rajanto johti kahta kuoroa, seka- ja mieskuoroa, jotka kumpikin kokoontuivat kerran viikossa joululomaa ja kiireisimpiä kesäkuukausia lukuunottamatta, kaikkiaan siis yli 40 viikkona vuodessa! Saima Tammensuo (s. Martikainen) muistelee: "Mieskuoron harjoitukset alkoivat perjantai-iltana viideltä ja sekakuoron seitsemältä, kun naiset olivat joutuneet lypsyltä ja muilta navettatöiltä. Muistan, kun kuljimme Topin kanssa paukkupakkasella Jurtista rataa pitkin talolle." Kuorotoimintaan osallistui vuodesta riippuen 20-35 henkilöä. Kuorot esiintyivät paitsi Nuorisoseuran ja sen yhteistyökumppaneitten juhlissa myös häissä ja hautajaisissa. Nuorisoseuran taloa vuokrattiin tämäntyyppisiä juhlia varten. Vuokra hääjuhlista oli 1940-luvulla 1000 markkaa ja muista juhlista 500 markkaa.

[Kuva: Äitienpäiväjuhla Nuorisoseuran talolla 1930-luvun lopulla]

28.12.1945 pidetyssä johtokunnan kokouksessa päätettiin ottaa Nurmeksen Osuuskassasta 2 000 markan suuruinen laina Nuorisoseuran talon sähköistämistä varten.

Taloa vuokrasivat myös muut järjestöt, kuten Martat kutomakurssia varten ja Pelastusarmeija omiin tilaisuuksiinsa. Pielisjärven kiertävä maamieskoulu vuokrasi talon kahdeksi viikoksi. Teoriaopinnot järjestettiin talolla ja käytännön töitä käytiin harjoittelemassa Mäntylässä. Jehovan todistajille taloa ei vuokrattu, koska heidän ei katsottu toteuttavan nuorisoseurojen kristillispohjaista arvomaailmaa. Myös poliittisiin kokoontumisiin suhtauduttiin varauksellisesti. Vuokra oli porrastettu sen mukaan, oliko kyse kylän omasta järjestöstä vai ei. Iltamavierailijoilta perittiin vuokraa osin pääsylipputulosten mukaan. Pelkkien tanssien järjestämiseen taloa ei vuokrattu eikä seura itseään niitä ohjelmatta järjestänyt.

Vuodesta 1948 lähtien Nurmeksen kansakoululautakunta vuokrasi ravintolahuoneen alakansakoulua eli 1-2 luokkia varten aluksi kolmeksi vuodeksi. Koulua pidettiin seuran talolla vuoteen 1954, jolloin uusi koulurakennus valmistui. Opettajana toimi Saima Tammensuo. Oppilaita oli n. 40, joten ahdasta oli. Keittäjä Aino Pelkonen asui keittiössä ja valmisti ruuan yläkoulun saunan eteisessä herkkuna mm. ruispuolukkapuuro. Yläkoulun oppilaat toimittivat ruuan talolle. Oppilailla oli omat maitopullot ja leipäpalaset mukana.

Keittiössä ja ravintolahuoneessa oli asukkaat melko säännöllisesti: ainakin Riikosten

siirtolaisperhe, sitten Rädyt, Jouko Karhu ja koulun keittäjänä toiminut Aino Pelkonen. Myös Elina Pääkkönen ja Matikaiset ovat asuneet Nuorisoseuran talolla.. Osa vuokralaisista hoiti myös talonmiehen tehtäviä.

Valitettavasti sotavuodet lamaannuttivat toimintaa: voimavarat oli suunnattava välttämättömimpään. Vuosikokoukset pidettiin, järjestettiin arvokkaita juhlia, kuten äitienpäivä-, itsenäisyyspäivä- ja joulujuhlia sekä joitakin illanviettoja ilman tanssia. 9.4.1941 päätettiin hankkia muistotaulu, johon tulisi kaikkien sodassa kaatuneiden höljäkkäläisten nimet.

Toimintakaudella 1945-46 kertomuksessa kohdassa "Juhlat ja iltamat" todetaan näin: "Nuorisoseuralla on ollut 45-vuotisjuhla, joulujuhla ja äitienpäivä juhla marttojen kanssa yhteinen, tavallisia iltamia 1, työväenyhdistyksen kanssa yhteisiä 1 ja illanviettoja 3. Niissä on esitetty yhteensä 38 eri ohjelmanumeroa mm. puheita 8, näytelmiä 3 ja kansantanhuesityksiä 3. Nuorisoseuran talossa on käynyt 13 eri vierailijaa, kuten teatteri- ja iltamavierailulla. Seuran talo on myös ollut vuokrattuna Pielisjärven kihlakunnan kiertävälle maamieskoululle 2 kk:n ajaksi sekä keittiö ja ravintolahuone A. Riikoselle ja heidän pois muutettuaan Nurmeksen kunnalle koulukotia varten."

Toukokuussa 1948 Nuorisoseura järjesti äitienpäiväjuhlan, jota varten ostettiin 1/4 kg oikeaa kahvia kahvitarjoilun järjestämiseksi äideille. Miehet saivat kupillisen kahvia kymmenellä markalla.

1940-luvun lopulla pidettiin Aatami- ja Eeva-iltoja. Jutun juoni oli siinä, että Aatami-illoissa miehet järjestivät ohjelman ja tarjoilun naisväelle ja Eeva-illoissa päinvastoin. Vieraat kutsuttiin tilaisuuteen kutsukorteilla. Valmistelut olivat varsin salaista touhua; edes pariskunnat eivät hiiskuneet niistä toisilleen. Eräässä Eeva-illassa puheiden, laulujen ja kronikoiden jälkeen naisväki oli kuljettanut tarjoilut miehille salin puolelle lastenvaunuilla. Vastaavasti Aatami-illassa oli naisille tarjottu perinteisen kahvin lisäksi munavelliä!

Kutsukortti Aatami-iltaan

1950- ja 1960-lukujen toimintaa

Myös 50-luvulla järjestettiin iltamia, juhlia, retkiä ja urheilukilpailuja. Tanhuryhmän toiminta tyrehtyi 1950-luvun alkuvuosina siihen, ettei mukaan saatu tarpeeksi poikia.

[Kuva: Nuorisoseuran retkellä saarella 1950-luvun puolivälissä]

Nuorisoseuran talolla alettiin esittää elokuvia. Kiertävä elokuvien esittäjä kulki maaseudulla varsinkin kesäisin. Ohjelmistossa oli sen ajan uutuuksia, kuten "Katariina ja Munkkiniemen kreivi", "Rovaniemen markkinoilla", "Juurakon Hulda", "Verta käsissämme". Tytöt veivät kilvan vanhoja elokuvajulisteita aittojensa seinille. Kirsti ja Eeva Nevalainen (s. Pennanen) muistelevat, miten kerran Viekickä ja Höljäkässä meni samana iltana sama elokuva ja pojat olivat pyytäneet heitä elokuvaan Höljäkkään. Tytöt halusivat kyllä nähdä sen, mutta eivät niiden poikien kanssa, joten he menivät jalkapatikassa Viekiin.

Iltamia järjestettiin, tosin harvemmin kuin aiempina vuosikymmeninä. 1950-luvun lopulla toiminta virkistyi: 1959 järjestettiin tanhukurssi, jonka ohjaajana toimi Eira Salokangas. Se poiki kylälle kaksi tanhuryhmää, joista toinen voitti Höljäkän Nuorisoseuran isännöimät Pohjois-Karjalan Nuorisoseuran kulttuurikilpailut 19.2.1961. Se oli merkkitapaus, koska saramolaisia pidettiin Pohjois-Karjalan taitvimpana tanhuryhmänä. Joukkueeseen kuuluivat Tellervo Lipponen - Voitto Kortelainen, Pirkko Lipponen - Einar Kuittinen, Eeva Pääkkönen - Jorma Karhu ja Terttu Ikonen - Mikko Meriläinen. Ohjelmistoon kuuluivat Lanssi ja Koiviston polska.

Pohjois-Karjalan NsL:n suvijuhlille Kaltimossa Höljäkän porukka osallistui neljällä parilla 1962 kesäkuussa. Ohjelmistossa olivat tanhut Kotterjulli, Säkkijärven sappu ja Tuliluikka. "Lauantain ja sunnuntain välisen yön vietimme Kaltimon urheilukentän takana olevassa metsikössä kansallispuvut päällä. Ei ollut kenelläkään muita asusteita eikä yöpymispaikkaa. Paleli melkoisesti", muistelee Tellervo Halonen (s. Lipponen).

[Kuva: P-KNsL:n suvijuhlilla Kaltimossa kesäkuussa 1962. Vasemmalta Martta Heikura, Erkki Lipponen, Tellervo Lipponen, Voitto Kortelainen, Saini Pellikka, Simo Juutinen, Helka Vilokki, Raimo Pehkonen.]

Hilja Valtosen "Rissasen papan leiviskä" esitettiin paitsi omalla talolla (14.8.1960, 101 katsojaa), myös vierailuesityksenä Ylikylässä ja Kylänlahdessa. Siinä esiintyivät Eero Herranen, Saima ja Martti Tammensuo, Irma Eskelinen, Maija Ahonen, Vesa Nevalainen, Terttu Ikonen, Tellervo Lipponen, Atso Heikura, Martta Heikura ja Esko Meriläinen. "Valitusaika on ohi" oli ohjelmistossa 1962, ensi-ilta helluntaina.

Kalevan Nuorten lasten ryhmä aloitettiin 1961. Ryhmässä oli kymmenkunta lasta ja se kokoontui pääsääntöisesti kerran viikossa.

1961 järjestettiin talolla 60-vuotisjuhlat. Viljo Herranen piti juhlapuheen, ohjelmassa oli tanhuja ja lausuntaa.

1961-62 opintokerhossa suoritettiin kuparinen nuorisoseuramerkki. Lopputentin valvoi Martti Tammensuo. Merkin sai kymmenkunta nuorta.

Kansanuinnit järjestettiin Pysäkkilammessa 7.8.1960 ja myös kesällä 1961. Molemmilla kerroilla oli kymmenkunta osallistujaa.

Lentopalloa pelattiin urheilukentällä oman kylän porukalla joka viikko pyhänä ja yhtenä arki-iltana.

[Kuva: Lentopalloa urheilukentällä 1950-luvulla]

1963 toimintakertomuksen mukaan seuraan kuului 105 jäsentä. Toiminta kuitenkin sammui yli kymmeneksi vuodeksi, koska osa aktiivijäsenistä muutti pois. Toisena syynä oli "herättelykokous", jossa keskusseurasta tullut henkilö (ei ollut Riikosa) oli antanut ymmärtää, ettei vanhempaa väkeä toiminnassa tarvittu. Nämä loukkaantuivat ja lähtivät, vaikka kylällä oli pidetty vahvuutena sitä, että oli eri-ikäisiä ja -taitoisia ihmisiä puhaltamassa samaan hiileen.

Uusi herääminen

1970-luvun puolivälissä kylän nuorisoinnosta innostui lentopallon pelaamisesta. Kesällä sitä pelattiin kentällä, mutta talven pelipaikaksi alettiin kysellä Nuorisoseuran taloa. Talo oli varsin huonossa kunnossa: ikkunoita oli rikki ja katto ruostunut. 11.4.1976 pidettiin herättelykokous, jossa olivat mukana n. 30 kyläläisen lisäksi Rauni ja Sakari Riikonen Pohjois-Karjalan Nuorisoseurojen liitosta sekä Nurmeksien kaupungin nuorisosihteeri Tauno Koljonen. 2.5.1976 pidettiin seuran vuosikokous, jossa valittiin uusi johtokunta. Seura toimi vajaan vuoden ja nukahti uudelleen.

[Kuva. Höljäkän Nuorisoseuran kokousväkeä 1978]

12.8.1978 pidettiin Höljäkän Nuorisoseuran syyskokous, jossa oli mukana Tauno Koljonen ja kymmenen nuorta. Tauno Koljonen kehotti valitsemaan uuden nuoren johtokunnan ja ottamaan vastuun toiminnasta. Ensimmäisen talousarvion loppusumma oli 1000 mk. Toiminnan painopiste oli liikunnassa: lentopallo, jääkiekko, yleisurheilu, kylän hiihtokilpailut. Vuonna 1979 vuokrattiin maata VR:ltä Everikkilammen eli Pysäkkilammen rannasta ja raivattiin se talkoilla uimarannaksi. Vuokrasopimus siirtyi Nurmeksien kaupungille 1.7.1981.

1970-80-lukujen vaihteessa oli voimakasta yhteistyötä Nurmeksien nuorisoseurojen kesken. Mukana toiminnassa olivat Höljäkkä, Lipinlahti, Salmenkylä, Ylikylä ja Saramo. Vuosittain pidettiin seurojen väliset yleisurheilukisat. Lisäksi järjestettiin yhteistyössä nuorisoseuraliikkeen kanssa maakunnallinen 100-vuotisjuhla Nurmeksessa.

Lentopalloa pelattiin ahkerasti 2-3 kertaa viikossa Nuorisoseuran talolla tai urheilukentällä ja osallistuttiin Nurmeksien puulaaki- ja pihakisalentopalloturnauksiin. Myös Pohjois-Karjalan Nuorisoseurojen Liiton lentopallokisoihin osallistuttiin sekä mies- että naisjoukkueella. Miesjoukkue voitti PKNsL:n mestaruuden vuonna 1989 ja sijoittui pihakisalentopallon SM-kisoissa 11:ksi Kotkassa 1989.

Lisäksi Höljäkän Nuorisoseura on järjestänyt huoltopisteitä Olli Tiaisen ja Bomba-Brahea-

hiihtoihin sekä osallistunut Nurmeksessa 24-tunnin hiihtoihin, pyöräilyihin, lentopalloturnauksiin ja paikallisten nuorisoseurojen välisiin kirkkiseihin.

Oman seuran järjestämiä tapahtumia ovat perinteiset kesäiltamat ja kylän omat puurojuhlat, joita on järjestetty lähes vuosittain kahdenkymmenen viime vuoden ajan. Lisäksi 1980-luvulla pidettiin muutamia äitienpäiväjuhlia, huutokauppoja, orjamarkkinoita ja pilkkikisoja. Säännöllisesti järjestettiin myös ns. "Töölöläisiltamat". Töölön seurakuntanuoria kävi hiihtolomallaan laskettelemassa Jurtilla ja he majoittuivat alakoululle. Heille ja kyläläisille järjestettiin helmi-maaliskuun vaihteessa yhteinen illanvietto.

[Kuva: Kuoro pikkujoulussa vuonna 1980]

Nuorisoseura on pitänyt yllä myös retkiperinnettä. On ollut teatteriretkeä, laivaristeilyä, pyöräilyretkeä ja hiihtoretkeä joskaan näiden yhteydessä ei ole menneiden vuosien tavoin esitetty ohjelmaa.

1998-2001 Höljäkän Nuorisoseuran näytelmäryhmä on esittänyt koko illan näytelmän. Esityskertoja on ollut puolisen tusinaa kesässä. Vuonna 2000 valmistui ulkoilmakatsomo, johon saatiin 8000 markan apuraha Aino ja Olla Teräsvuoren säätiöltä. Näytelmätuotot on käytetty talon kunnostamiseen ja toiminnan järjestämiseen. Lisäksi kahtena talvena on esitetty lyhyt joulunäytelmä, johon on osallistunut paljon lapsia. Sitä on oman puurojuhlan lisäksi esitetty vierailunäytöksinä.

[Kuva: Valmistautumassa esitykseen ”Seikkailu joululaaksossa” Nurmes-talolla vuonna 1999]

Seuran talo on tärkeä kokoontumispaikka. Siellä toimii näytelmäryhmän lisäksi myös Ylä-Karjalan kansalaisopiston käsityöpiiri, Höljäkän 4H-kerho sekä 2000-01 Nurmeksen ev.lut. seurakunnan kerho lapsille. Lisäksi yhtenä iltana viikossa talolla on jumppapiiri. Myös hirvipeijaiset pidetään seuran talolla samoin kuin monet kylän järjestöjen kokouksista. Taloa vuokrataan edelleen perhejuhlien järjestämistä varten.

Nuorisoseuran talon korjaus vuosina 1981-2001

Vuosina 1981-82 Höljäkän Nuorisoseura sai Opetusministeriön nuorisoseurojen talojen korjaukseen myöntämää avustusta 20 000 markkaa. Se oli totiseen tarpeeseen, sillä talo oli päässyt rapistumaan huomattavasti. Vesikatto korjautettiin massamalla, rikkinäiset ikkunat ja ovet korjattiin, tehtiin keittiöremontti ja maalautettiin talo.

[Kuva: Höljäkän Nuorisoseuran talo keväällä 1982]

Remontti jatkui 1983-84 niin ikään Opetusministeriön avustuksella, 25 000 markalla. Silloin uusittiin sähköt. Se tapahtui viime tipassa, sillä vanhoja johtoja purettaessa huomattiin, että useassa kohdissa liitokset olivat kuumentuneet ja mustuneet. Tulipalo oli ollut todella lähellä. Myös halkoliiterin katto korjattiin.

Lämmitysjärjestelmä uusittiin nykyiseksi öljykäyttöiseksi kiertoilmalämmitysjärjestelmäksi vuonna 1991 OPM:n myöntämällä 15 000 markalla. Myös alkuperäiset uunit ovat edelleen käytössä.

Vuonna 1998 Nuorisoseura uusi yhteistyössä ympäristökeskuksen kanssa ravintolan ja eteisen lattiat. Samana syksynä sinne muutti koululta Kansalaisopiston kutomapiiri kaupungin myytyä uudemman koulurakennuksen.

Korjaustyöt jatkuivat vuosina 1999-2001. Opetusministeriöltä saatiin noina vuosina avustusta kaikkiaan 73 000 markkaa. Tämä summa käytettiin vesi- ja viemäri liittymään, wc-tilojen rakentamiseen ja vesikaton uusimiseen. Lisäksi Nuorisoseura on käyttänyt talon korjaamiseen satoja tunteja talkootyötä sekä valtaosan iltama- ja näytelmätoiminnalla saamistaan varoista.

Lopuksi

Nuorisoseuratyö eri vuosikymmeninä on lähtöisin tekijöidensä tarpeista. Työmuodot muuttuvat, tavoitteet eivät. Järjestön vahvuus on kautta aikojen ollut yhdessä toimivat erikäiset ihmiset, joilla on erilaisia taitoja. Perheet voivat harrastaa yhdessä, lapset, nuoret ja vanhat toimivat samassa järjestössä omalla kylällä. Vastuu harrastustoiminnasta ja kokoontumispaikasta on otettu omiin käsiin valmista odottamatta.

Sata vuotta Nuorisoseuran historiaa panee miettimään sitä mittavaa elämän muutosta, joka synnyinseudulla on tapahtunut. Kuitenkin on asioita, jotka ovat säilyneet sadan vuoden ajan muuttumattomina. Halu tehdä työtä kotiseudun hyväksi. Tarve kokoontua yhteen harrastamaan. Ilo astua sisään yhteisen talomme ovesta.

Höljäkän Nuorisoseuran toimihenkilöt 1901-2001

Vuosi	Puheenjohtaja	Varapuheenjohtaja	Sihteeri
1901	Matti Kiiskinen		Matti Kiiskinen
1902	"		Olga Kiiskinen
1903	"		"
1904	Mikko Herranen		
1905	"		Iida Kakkinen
1912	"		Matti Kiiskinen
1913	J.R.Timonen		Hilma Engström
1914	"		"
1915	Matti Herranen		Hilja Eskelinen
1916	"		Eino Eskelinen
1917	"		Heikki Nevalainen
1918	Eino M. Eskelinen		Hilja Eskelinen
1919	"		Urho Engström
1920	Eemil Keskinen		Maikki Eskelinen
1921	Eino Eskelinen		
1922	"		
1923	Helmi Herranen		
1924	"		
1925	"		
1926	Viljo Herranen		
1927	Esteri Eskelinen		
1928	Onni Herranen		
1929	"		

1930	"		
1931	"		
1932	Viljo Herranen		
1933	"		
1934	Pentti Eskelinen		
1935	"		
1936	Viljo Herranen		Alma Nevalainen
1937	"		"
1938	"		"
1939	"		"
1940	"		"
1941	Reino Rajanto	Viljo Herranen	Pentti Eskelinen
1942	"		"
1943	"		
1944	"		
1945	Armas Meriläinen	-	Helmi Malinen
1946	"	-	Helvi Martikainen
1947	Martti Tammensuo	-	Irma Eskelinen
1948	Irma Eskelinen	Martti Tammensuo	Olga Vepsäläinen
1949	Saima Martikainen	-	Martti Tammensuo
1950	Martti Tammensuo	Pauli Nevalainen	Else Lahtinen
1951	"	"	Pekka Malinen
1952	Eljas Rokkonen	Maisi Hietakari	Lauri Kartasalo
1953	Lauri Kartasalo	-	Helmi Malinen
1954	Aleksi Sirola	Martti Tammensuo	Martta Kuittinen
1955	Raimo Herranen	-	"
1956	Martti Tammensuo	-	Helmi Malinen
1957	"	-	Saima Tammensuo
1958	Eero Herranen	-	Irja Eskelinen
1959	"	-	Kirsti Pennanen
1960	"	Erkki Tolvanen	Pirkko Lipponen
1961	"	-	"
1962	Erkki Tolvanen	Eero Herranen	Atso Heikura
1963	Vesa Nevalainen	Erkki Tolvanen	"
1964	"	"	"
1965	"	"	"
1966	"	"	"
1976	Lauri Näivö	Eino Räsänen	Jaakko Korhonen
1979	Eino Räsänen	Keijo Pennanen	"
1980	Jukka Näivö	Eino Räsänen	"
1981	Jaakko Korhonen	Jukka Näivö	Elvi Nevalainen
1982	"	Jussi Muikku	Paula Räsänen
1983	Hannu Kilpeläinen	Päivi Eskelinen	Liisa Lipponen
1984	Jaakko Korhonen	Hannu Kilpeläinen	Erkki Lipponen
1985	Hilkka Tauriainen	Jaakko Korhonen	Hannu Kilpeläinen
1986	Jaakko Korhonen	Hannu Kilpeläinen	Päivi Eskelinen
1987	"	Heikki Turunen	"
1988	"	"	"
1989	Anne Kokkonen	Tarja Tuhkanen	"
1990	Satu Juutinen	Anne Kokkonen	Pekka Tuhkanen
1991	Pekka Tuhkanen	Ossi Mustonen	Satu Juutinen
1992	"	"	Senja Timonen/Sirkku Juutinen
1993	"	"	Senja Timonen
1994	"	"	"
1995	"	Sirkku Juutinen	Tuula Heikura
1996	"	Pekka Hiltunen	"
1997	Kati Muikku	"	Kaija Lavikainen
1998	Kati Muikku/Pekka Tuhkanen	"	"

1999	Jaakko Korhonen	"	"
2000	"	"	"
2001	"	Kaija Lavikainen	Tuula Heikura